

S. ELŻBIETA NATANAELA ZWIJACZ OSU, *Obraz ludu Bożego według Księgi Liczb*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Kraków 2010, 417 s.

Bibliotyka polska przeżywa niezwykle rozkwit i włącza się w nurt nauki europejskiej. Świadczą o tym liczne opracowania własne oraz tłumaczenia. Wśród nich Księga Liczb, poza komentarzem ks. prof. Stanisława Łacha wydanym przed 40 laty, nie znalazła nowoczesnego komentarza ani szczegółowych opracowań poruszanych przez nią problemów. Dotychczas nikt w Polsce nie opublikował pracy, która ukazywałaby najnowszy stan wiedzy na temat tej księgi i zawartego w niej przesłania teologicznego, zwłaszcza dotyczącego ludu Bożego.

Książka autorstwa s. Natanaeli Zwijacz stanowi bogate studium, którego przedmiotem jest lud Izraela ukonstytuowany na Synaju i wezwany do szczególnej więzi z Bogiem. Tak wydatnie rozwinięte opracowanie Księgi Liczb wypełnia lukę w polskiej literaturze biblijno-teologicznej, ukazując powszechne i nieodwołalne powołanie człowieka do zażyłej przyjaźni człowieka ze Stwórcą, który jako Pan i Prawodawca z troską prowadzi i karmi naród wybrany w życiowej wędrówce do kraju Kanaan. Zaprezentowany kontekst związku pokoleń Izraela z Bogiem, jakim jest Przymierze, oraz wynikające z niego przywileje i zobowiązania, pozwalają dostrzec prawdę, że wierność Panu jest gwarancją szczęścia, które osiągalne jest we wspólnocie respektującej prawa moralne i religijne.

W rozdziale I zatytułowanym *Księga Liczb jako dzieło literackie* autorka omawia kwestie literackie księgi takie jak struktura tekstu, źródła i tradycje oraz występujące w niej rodzaje i gatunki literackie. Przedstawiając zawartość księgi, autorka zmierza do odsłonięcia zasadniczych idei i wątków, aby w ten sposób wskazać temat księgi, który wiąże się z tematem całego Pięcioksięgu. Na tej bazie s. Natanaela Zwijacz wskazuje na ostatecznego kapłańskiego redaktora księgi.

Rozdział II pod tytułem *Ziemski wymiar ludu Izraela* obejmuje badania dotyczące tożsamości ludu wybranego, jego specyfikę i wewnętrzną organizację oraz pozycję na arenie ówczesnego świata. Jest to lud zjednoczony wokół kultu jedyne Boga Jahwe, związany z określonym *Credo*, a zarazem społeczność dobrze zorganizowana w formacje wojskowe zmierzające na podbój Kanaanu.

Rozdział III noszący tytuł *Boski wymiar społeczności Izraela* ma na celu ukazanie sakralnego charakteru ludu ustanowionego na Synaju. Porządek obozowania pokoleń Izraela odzwierciedla gradację świętości, do której jest wezwany każdy Izraelita zamieszkujący w obozie – przestrzeni uświęconej Bożą obecnością.

W rozdziale IV zostaje przedstawiony *Izrael jako społeczność liturgiczna*. Zasadniczo dotyczy on rytuału ofiarniczego oraz obrzędów, dzięki którym lud może żyć w obecności

Jahwe i doznawać Jego opieki tak podczas postoju, jak i podczas marszu, a szczególnie w związku z kampanią wojenną mającą na celu objęcie w posiadanie Ziemi Obiecanej i sprawowanie w niej przepisanego kultu.

W ostatnim rozdziale V, którego tytuł brzmi *Moralny wymiar ludu Izraela*, autorka ukazuje normy postępowania postrzegane jako dobre i postawy sprzeczne z nimi. Prawo Przymierza odgrywa rolę zasadniczą w ocenie postępowania ludu Izraela. Szemrania i wręcz otwarte bunty wobec rozporządzeń Jahwe stają się okolicznością, w której starsza generacja pokoleń Izraela zostaje skazana na śmierć na pustyni. Spadkobiercą obietnicy daru ziemi staje się młodsza generacja, doskonale wypełniająca polecenia Jahwe wydawane za pośrednictwem Mojżesza.

Ostatecznie zarysowuje się obraz społeczności, którą można określić mianem *qahal JHWH* – „zgrupowanie Jahwe”. Stanowią go synowie Izraela należący do jednego z dwunastu pokoleń Izraela, zachowujący wiernie *Credo* i przestrzegający praw i nakazów Jahwe. Ich troską jest zachowanie dziedzictwa ziemi powierzonego każdemu pokoleniu przez Jahwe. Zachowanie czystości rytualnej ma na celu ustrzeżenie przed profanacją ziemi zamieszkałej przez Niego. Sprawowany kult jest wyrazem wiary i woli podtrzymania więzi Przymierza z Bogiem, którego przychyłość zjednuje miła woń ustawicznych ofiar.

Dynamiczny charakter monografii autorka uzyskuje nie tylko dzięki lekkości stylu literackiego, ale przede wszystkim dzięki umiejętności posługiwania się bogatym warsztatem metodologicznym, a mianowicie:

- analizą źródłową Pisma Świętego, głównie Pięcioksięgu oraz komentarzy biblijnych,
- analizą morfologiczną kluczowych dla pracy terminów,
- analizą narracyjną opracowań dotyczących podjętego zagadnienia,
- niezbędną w badaniach nad kompozycją Księgi Liczb metodą krytyki literackiej,

krytyki gatunków, krytyki źródeł i krytyki tradycji.

Pokaźna bibliografia obejmująca źródłowe teksty biblijne: starożytny tekst hebrajski Księgi Liczb, pisma żydowskie, pisma bliskowschodnie, także filologiczne, krytyczno-literackie i egzegetyczne opracowania i komentarze, liczna literatura pomocnicza (introdukcje i teologie) zarówno rodzima, jak i obcojęzyczna czynią dzieło obszerne pod względem ciężaru właściwego.

Praca jest bardzo wartościowa, tym bardziej że jak dotychczas nikt w Polsce nie opublikował monografii dotyczącej czwartej księgi Pięcioksięgu Mojżesza i zawartego w niej przesłania teologicznego dotyczącego ludu Bożego. Tymczasem Księga Liczb posiada swój specyficzny walor, który warto uwypuklić i uprzystępnic polskiemu czytelnikowi. Niniejsza praca stanowi pierwszy krok w kierunku upowszechniania problematyki Księgi Liczb i zapewne zainspiruje biblistów polskich do dalszych badań na jej kanwie.